

Lög um vexti og verðtryggingu

2001 nr. 38 26. maí

VI. kafli. Verðtrygging sparifjár og lánsfjár.

13. gr.

Ákvæði þessa kafla gilda um skuldbindingar sem varða sparifé og lánsfé í **íslenskum krónum** þar sem skuldari lofar að greiða peninga og þar sem umsamið eða áskilið er að greiðslurnar skuli verðtryggðar. Með verðtryggingu er í þessum kafla átt við breytingu í hlutfalli við innlenda verðvísitölu. Um heimildir til verðtryggingar fer skv. 14. gr. nema lög kveði á um annað.

Afleiðusamningar falla ekki undir ákvæði þessa kafla.

14. gr.

Heimilt er að verðtryggja sparifé og lánsfé skv. 13. gr. sé grundvöllur verðtryggingarinnar **vísitala neysluverðs** sem Hagstofa Íslands reiknar samkvæmt lögum sem um vísitöluna gilda og birtir mánaðarlega í Lögbirtingablaði. [Vísitala sem reiknuð er og birt í tilteknum mánuði gildir um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár frá fyrsta degi þar næsta mánaðar.]¹⁾

Í lánsamningi er þó heimilt að miða við hlutabréfavísitölu, innlenda eða erlenda, eða safn slíkra vísitalna sem ekki mæla breytingar á almennu verðlagi.

-----

126. löggjafarþing 2000–2001.

Þskj. 872 — 566. mál.

Frumvarp til laga

um vexti og verðtryggingu.

(Lagt fyrir Alþingi á 126. löggjafarþingi 2000–2001.)

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

III.

Í ágúst 1994 skipaði viðskiptaráðherra nefnd í því skyni að endurskoða vaxtalögin frá 1987. Í skipunarbréfi hennar sagði að við endurskoðun vaxtalaga skyldi einkum tekið mið af reynslunni frá setningu þeirra, breytingum á fjármagnsmarkaði á undanförunum árum og af ákvæðum hliðstæðra laga erlendis. Í þessu sambandi væri sérstaklega bent á fyrirkomulag á ákvörðun dráttarvaxta, hvaða vexti úr bankakerfinu Seðlabankinn birtir opinberlega og hvaða meðalvexti hann reiknar út. Nefndin lauk störfum í október 1995 og skilaði viðskipta ráðherra frumvarpi til nýrra heildarlaga um vexti og verðtryggingu. Frumvarpið, með veru legum breytingum viðskiptaráðuneytis, var lagt fram á 122. löggjafarþingi 1997–98 en hlaut ekki afgreiðslu.

Í apríl 2000 skipaði viðskiptaráðherra fimm manna nefnd til að endurskoða vaxtalög, nr. 25/1987. Hlutverk nefndarinnar samkvæmt skipunarbréfi var að gera tillögu að breytingum á vaxtalögum til samræmis við réttarþróun erlendis en einnig að tryggja réttaröryggi og ein faldleika í framkvæmd. Nefndin var þannig skipuð: Benedikt Árnason, skrifstofustjóri í viðskiptaráðuneyti, formaður, Andri Árnason hrl., tilnefndur af Lögmannafélagi Íslands, Benedikt Bogason, skrifstofustjóri í dómsmálaráðuneyti, tilnefndur af dómsmálaráðuneyti, Eiríkur Guðnason seðlabankastjóri, tilnefndur af Seðlabanka Íslands, og Finnur Sveinbjörnsson, þáverandi framkvæmdastjóri Sambands íslenskra viðskiptabanka, tilnefndur af Sambandi íslenskra viðskiptabanka og Sambandi íslenskra sparisjóða. Starfsmaður nefndarinnar var Eyvindur G. Gunnarsson, þáverandi lögfræðingur í viðskiptaráðuneyti. Nefndin var einhuga í afstöðu sinni að öðru leyti en því að fulltrúi Sambands íslenskra viðskiptabanka og Sambands íslenskra sparisjóða var andsnúinn takmörkunum á frelsi til samninga um dráttarvexti og þeim hömlum sem áfram verða á notkun verðtryggingar verði frumvarp þetta að lögum.

V.

Í frumvarpinu eru ekki lagðar til meginbreytingar á stefnu stjórnvalda í verðtryggingar málum. Gert er ráð fyrir að heimilt verði að verðtryggja sparifé og lánsfé sé grundvöllur verðtryggingarinnar vísitala neysluverðs og Seðlabankinn geti ákveðið lágmarkstíma verð tryggðra innstæðna og lána.

Þær breytingar sem lagðar eru til að gerðar verði á verðtryggingarkafla

vaxtalaga eru eftir farandi:

- * **Heimildir til að binda skuldbindingar í íslenskum krónum við gengi erlendra gjaldmiðla eru felldar niður.**
- * Tekið er af skarið um að afleiðusamningar falli ekki undir ákvæði laganna og að í skuldaskjölum sé heimilt að miða við vísitölur sem ekki mæla breytingar á almennu verðlagi með sama hætti og vísitala neysluverðs.
- * Seðlabankanum verður heimilt en ekki skylt að ákveða lágmarkstíma verðtryggðra inn stæðna og lána.
- * Ákvæði 25. gr. vaxtalaga um hvað gera skuli við skuldbindingar sem tengdar eru láns kjaravísitölu verður flutt í bráðabirgðaákvæði.
- * Ákvæði 24. gr. vaxtalaga um að Fjármálaeftirlitinu sé heimilt að setja reglur um jöfnuð verðtryggðra eigna og skulda er tekið út úr vaxtalögum en sett þess í stað í lög nr. 113/ 1996, um viðskiptabanka og sparisjóði.

Athugasemdir við einstakar greinar frumvarpsins.

Um 13. og 14. gr.

Í 13. gr. frumvarpsins er fjallað um gildissvið kafla um verðtryggingu sparifjár og lánsfjár.

Í 1. mgr. er lagt til að heimildir til að binda skuldbindingar í íslenskum krónum við gengi erlendra gjaldmiðla verði felldar niður. Frá 1960 var almennt óheimilt að binda skuldbindingar í íslenskum krónum við gengi erlendra gjaldmiðla. Þessi almenna regla var tekin upp í lög nr. 13/1979, um stjórn efnahagsmála o.fl. („Ólafslög“). Með breytingum á þeim árið 1989 var þó heimilað að gengisbinda skuldbindingar í íslenskum krónum með sérstökum gengis vísitölum, ECU og SDR, sem Seðlabankinn birti. Þessi breyting var liður í auknu frelsi í gjaldeyrismálum á sínum tíma. **Gengisbinding á grundvelli þessara vísitalna hefur notið takmarkaðrar hylli.**

Samkvæmt 13. gr. og 1. mgr. 14. gr. frumvarpsins verður ekki heimilt að

binda skuldbindingar í íslenskum krónum við dagsgengi erlendra gjaldmiðla. Er talið rétt að taka af allan vafa þar að lútandi. Talið er að samningar með viðmiðun við gengisvístölu á grundvelli ákvæðisins í vaxtalögum séu mjög fáir. Í bráðabirgðaákvæði IV er kveðið á um hvernig farið skuli með innstæður og samninga af þessu tagi sem þegar eru í gildi.

Í 2. mgr. er nýmæli. Frá því að verðtrygging var almennt heimiluð með setningu „Ólafs laga“ 1979 hafa orðið miklar breytingar á íslenskum fjármagnsmarkaði og í gjaldeyrismálum. Ný sparnaðar- og lánsform hafa komið til sögunnar og gjaldeyrisviðskipti hafa verið gefin frjáls. Þá hefur litið dagsins ljós ný tegund fjármálasamninga, afleiður (e. derivatives), sem notaðir eru til að draga úr þeirri áhættu sem felst t.d. í tiltekinni verðbréfaeign, kröfueign eða útistandandi skuldum eða keyptir í þeirri von að hagnast á markaðssveiflum. Hér má nefna samninga um vaxtaskipti, gjaldmiðlaskipti og valrétt og ýmiss konar framvirka samninga, svo sem um gjaldmiðla. Allar þessar breytingar vekja upp spurningar um gildissvið og gagn semi opinberra reglna um verðtryggingu fjárskuldbindinga.

Nefndin sem samdi frumvarpið var þeirrar skoðunar að opinberar reglur um verðtryggingu fjárskuldbindinga þjónuðu fyrst og fremst þeim tilgangi að verja almennt sparifé og lánsfé landsmanna fyrir rýrnun af völdum innlendar verðbólgu eins og hún er venjulega mæld, þ.e. sem meðaltalsbreyting á verði í stóru úrtaki vöru og þjónustu. Reglunum hefði ekki verið ætlað að hindra eðlilega þróun á fjármagnsmarkaði. Vegna eðlis afleiðusamninga og annarra fjármálasamninga af því tagi má ljóst vera að þeir falla ekki undir ákvæði laganna. Hið sama gildir um viðmiðun skuldaskjala við hlutabréfavísitölu eða aðra slíka vísitölu sem ekki verð ur talin verðvísitala í sama skilningi og vísitala neysluverðs. Af þessum sökum er tiltekið í 2. mgr. að afleiðusamningar falli ekki undir ákvæði laganna. Afleiðusamningar eru skil greindir í lögum um verðbréfaviðskipti.